

РЕЦЕНЗИЯ

От доц. д-р Петър Райков Петров на дисертационен труд на тема:
„Социализация на агресивни деца в начална училищна възраст в
условията на музикално-изпълнителска дейност”

Автор: Владимир Веселинов Лечев

Област на висше образование 1. Педагогически науки

Професионално направление 1.2. Педагогика

Научна специалност: „Социална педагогика”

Научни ръководители: проф.д-р Анастасия Атанасова – Вукова

проф. д.и.н. Георги Велков Колев

I.Общо описание на представените материали

Авторът на дисертационния труд (редовен докторант към катедра Социална педагогика на ШУ „Еп. Константин Преславски”) е спазил всички процедурни задължения в регламентирания период. Предложеният комплект от материали на електронен носител са в съответствие със ЗКРАС и Процедурните правила за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в посочения университет. В съдържателен вид дисертационната разработка включва увод, четири глави, заключение и изводи, научни приноси. Разработена е в общ обем на тестовата част от 156 компютърни страници. Използваните литературни източници са 96 на кирилица и 17 на латиница. Представени са 15 интернет ресурси и 23 приложения.

II.Кратки биографични данни за докторанта

В. Лечев е роден на 28 април 1978 год. в Шумен, където завършва и средното си образование. Дипломира се по специалността „Педагогика на обучението по музика” в ШУ „ Еп. К. Преславски”. В същия университет защитава дипломна работа по тематиката на докторантурата при завършване на магистърска степен. От 2001 год. до настоящия момент е в системата на началното образование – учител по музика, ИКТ , ФВС; ръководител на училищен хор и вокална група. Придобита е ПКС по физическо възпитание в НСА-София.Притежава професионална квалификация, свързана с приложение на ИТ в началното училище. Адаптирал е артпедагогически технологии чрез музикално-изпълнителската дейност. Ръководител е на клуб „Устни хармоники” към ОДК-Шумен. Участвал е в редица конкурси и фестивали. Работи по съвместни проекти с преподаватели от ШУ „Еп. К.

Преславски”. Притежава педагогически отличия сред, които изпъква „Учител на годината” в 17 конкурс на СБУ, направление „Изкуство и спорт”.

III. Съдържателни измерения на дисертационния труд

Внимателният преглед на съдържанието на дисертационната разработка, очертава заключението за актуалността и значимостта на изследването, изведено към конструкта: социализация на агресивни деца чрез музикално-изпълнителска дейност. Докосната е една много сложна, интегрална и многоаспектна научна област, ангажираща вниманието на представители на отделни научни и културни общности, на институции и социални групи. Агресивността е феномен и явление, което се дискутира в общественото пространство с нарастващ интерес, по различни поводи и обстоятелства, със свои измерения и педагогически стратегии за справяне в условията на образователната среда. В същото време е реално съотносима контекстната свързаност на агресията със сложния процес на социализация на съвременните деца чрез формите и инструментариума на съвременното изкуство. Настоящите разсъждения кореспондират с теоретичните основания, вложени в постановъчната част на дисертационния труд. А те са изведени през призмата на: първо, известната адаптивна концепция за социализацията, за възпитанието като ценност (в този смисъл за ролята на изкуството в образователния процес за т.н. „социализация на съзнанието”); второ, когнитивната концепция за социализацията, която се обяснява с усвояване на норми и правила, с действия, в които с особено значение изпъкват различните когнитивни процеси в условията на игровата и учебната дейност, в областта на художествено-творческата, музикално-сценичната, спортната дейност и пр.; трето, концепцията за социалното научаване сред, която присъстват процесите на подражание, внушение, усвояване на роли, спазване на определени нравствени или естетически норми, които могат да бъдат от първостепенно значение за превенция на различните видове агресия при децата.

Проблематиката засегната в дисертационния труд обхваща в интегративен план няколко области в спектъра на науките за образованието: в теориите за институционализирано и неформално възпитание - теория на възпитанието, социална педагогика, коучинг – партньорство, сътрудничество в детските групи с цел подкрепа и подпомагане на личностното развитие; в науките за институционализираното (формалното) обучение – образователни технологии; в теориите за възпитание на лица с девиантно поведение –

теория за превантивното възпитание; в отрасловите педагогически науки – музикална педагогика.

IV. Характеристика и оценка на дисертационния труд

В *увода* се предлага изходната постановка на изследователската визия: разработване на артпедагогическа технология с цел преодоляване агресията при децата от начална училищна възраст и тяхното социализиране; формиране у тях на умения за самоконтрол и координация на емоциите в комуникацията с други деца. Приема се, че арттерапията чрез музикално изкуство ще формира способност за съпреживяване на емоциите, заложен в музикалната творба. Доказателство за тематичната ориентираност на дисертационния труд е съдържанието на отделните глави. Необходимо е да се направи следната констатираща оценка за (*първа глава*). Своеобразната „кумулятивна вграденоост” на възгледите за агресията – втори параграф и теориите за социализацията – трети параграф. В края на посочената глава се обясняват актуални педагогически технологии за работа с агресивни деца. Във *втора глава* е представен дизайна на емпиричното изследване. Неговият проект (изследователска програма) определят възприетата стратегия на експерименталната дейност с две обособени групи от ученици I-IV клас диференцирани по базисни характеристики ЕГ-1 (свирене с устна хармоника) и ЕГ-2 (вокална група). В постановката и методиката на изследването правилно и в логичен вид са редоположени обекта, предмета, целта, задачите, методите на изследването. Хипотезата има множествен характер, диференцирана е на три части, които обуславят характера и периметъра на емпиричното изследване. Следователно, организацията и методиката на изследването е ярко очертана в съответствие с изследователските намерения и личните прозрения на автора ѝ в процеса на ръководството на музикално-изпълнителската дейност на децата. Този факт е доказателство за възможностите му да осъществява диагностична дейност относно музикалната продукция на децата - пряко и непосредствено. В същото време се изпълняват контролни, подпомагащи и координиращи функции стимулиращи равнищата на индивидуалната активност и самостоятелност. С това се повишава качествения израз на възприетата за реализиране на музикалната арт педагогическа технология. Именно чрез избора на оптимална структура на изследователския процес дисертационния труд е представен с достатъчна емпирична „тежест”, с подходящ инструментариум и статистически процедури (напр. деменционалната и категориална оценка на общите показатели на агресия). Сред използваните изследователски методи изпъкват: скалата за виктимизация на връстници и формата на проведените анкети с ученици и родители. В

трета глава се представя модел на музикално-артпедагогическа технология чрез музикално-изпълнителска дейност. Чрез моделите обозначени в теста с ЕГ-1 и ЕГ-2 се изразява и съдържанието на артпедагогическата технология, свързана с възможностите на използвания музикален инструмент (устна хармоника), с насочеността на подходящ изпълнителски репертоар, с избора на методи и похвати, насочени към формиране на изпълнителски навици. В *глава четвърта* се анализират резултатите от приложения експеримент. Те са разграничени по критериите физическа агресия, вербална агресия, индиректна агресия, киберагресия, за да се обогати палитрата от емпирична информация. Конкретно са посочени резултатите на изхода на експеримента: ЕГ-1 и ЕГ-2. Осъществения съпоставителен анализ на резултатите в началото и края на изследването допълва впечатлението за обмислена проекция на цялостния ход на експерименталната дейност.

V. Достоянства и научни приноси на дисертационния труд

Дисертационния труд е израз на творческите търсения на автора му в периода на докторантурата, като представител на учителската общност, като ръководител на детски групи в условията на музикално-изпълнителска дейност. Достоверността и научната стойност на получените резултати са обезпечени чрез обосноваване на модел на музикално-артпедагогическа технология, чрез експериментално изведени доказателства за ролята и ефекта на инструменталните и вокалните техники за ограничаване на детската агресия. Разработката отговаря на критериите за осъществено персонално педагогическо изследване (с неговите теоретични изводи и емпиричен обхват). Притежава качествата комплексност, представителност и практическа стойност. Отличава се с научна концептуалност, езикова прецизност, специализирана компетентност в областта на инструменталната музика и хорово пеене.

Научните приноси са коректно формулирани, имат своята резонна представителност в съответствие с логико-конструктивната схема, обмислена и възприета като проекция в изследването. Те адекватно отразяват анализираната теоретична и емпирична информация. Демонстрират по сполучлив начин практическия и изследователския опит на дисертанта. Посочените 5 публикации съответстват на темата на дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на структурата и текстовото съдържание на дисертационния труд.

VI.Критични бележки и препоръки

В интерес на обективната истина е необходимо да се направи следното заключение. Към разработка със силна емпирична представителност могат да се забележат, да се открият в по-явна конфигурация критични оценки и забележки. По наше мнение към системата от изследователски методи е необходимо да се посочи използването на непосредственото педагогическо наблюдение. В настоящето проучване то е предварително планирано, организирано и за по-продължителен период от време. А съществува ли като реалност естествения педагогически експеримент: етапи, начални условия т. е. изравняване на групите (контролна и експериментална), равнище на знания и умения? Въпросът е не само в съдържателно отношение, но е и процедурен. Да се спазват ли традиционните дейности по подготовката и провеждането на педагогическия експеримент или за конкретното изследване на преден план изпъква диагностицирането на резултатите на ЕГ-1 и ЕГ-2 диференцирани според характера на изпълнителската им дейност? А това е допустим подход.

Препоръчваме на В. Лечев да оползотвори напълно своя творчески потенциал и емоционален заряд в работата си с деца от начална училищна възраст, да засили своя сполучлив „начален старт” в научно-изследователската дейност. Възможно е резултатите от настоящето дисертационното изследване да получат представителност в монографичен труд.

Общо заключение:

Дисертационния труд на Владимир Веселинов Лечев притежава качествата на завършено и компетентно изследване с постигнати теоретически и практико-приложни резултати. Това ми дава достатъчно основание да предложа на уважаемото научно жури да присъди на дисертанта научна и образователна степен „доктор” в област на висше образование 1. Педагогически науки, професионално направление 1.2. Педагогика, научна специалност „Социална педагогика”

7. 04.2017 год.

РЕЦЕНЗЕНТ:

Гр. Русе

(доц. д-р Петър Петров)

